

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877.

Första Kammaren.

N:o 7.

Lördagen den 17 Februari 1877.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för den 16 och protokollet för den 14 dennes.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Thyselius anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren aflemna åtskilliga Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o med förslag till förordning rörande ändring i gällande bestämmelser om skyldighet att bygga och underhålla tiondelada;

2:o angående upprättande af en krigshögskola i Stockholm;

3:o angående afsöndring af jord från furirsbostället vid Westgöta regemente Wedum Näregården i Skaraborgs län för Wedums annexförsamlings behof;

4:o angående rätt till pension från Allmänna indragningsstaten för Slotts- och Garnisonsläkaren å Karlstens fästning, Doktor Anton Julius Hörlin;

5:o om anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1878 års verdensutställning i Paris;

6:o angående beviljande af ett låneunderstöd för sänkning af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren;

7:o angående beviljande af understöd utaf allmänna medel dels åt aflidne Öfverdirektörsassistenten F. G. Anreps fyra oförsörjda minderåriga barn, dels ock åt aflidne Lokomotivföraren A. Th. Andersons enka Maria Anderson samt hennes två minderåriga barn; och

8:o angående fyllnadspension för Generaldirektören m. m. C. O. Troilius vid afskedstagande.

De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och lagda på bordet.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 14 och 16 dennes bordlagda utlåtande N:o 10, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1876 års riksdag.

1:sta—4:de punkterna.

Biföllos.

5:te punkten.

Lades till handlingarne.

6:te punkten.

Ökad amortering af statslånet till Gefle—Dala järnvägsaktiebolag.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Jag skall be att få erinra om att Riksdagen har lemnat denna fråga i Kongl. Maj:ts händer, samt att denna Kammare två gånger afslagit liknande framställningar af revisorer och Stats-Utskott, hvadan jag yrkar och hoppas, att Kammaren äfven denna gång måtte afslå den ifrågasvarande framställningen.

Herr Wallenberg: Jag anser frågan vara af större vigt och betydelse, än att man må så der summariskt behandla ett Stats-Utskottets på revisorernas framställning grundadt betänkande. Jag skall derföre be att få fästa uppmärksamheten på hvad som förelupit i denna fråga. Redan år 1870 gjorde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framställning i ämnet till Kongl. Maj:t, öfver hvilken framställning Kongl. Maj:t resolverade den 13 Oktober samma år, att Kongl. Maj:t icke fann skäl till samma styrelses framställning lemna bifall. Revisorerna för år 1871 begärde, att amorteringen skulle ökas, men Stats-Utskottet vid 1872 års riksdag afstyrkte en sådan framställning, och Första Kammaren biföll Stats-Utskottets afstyrkande utlåtande utan votering. 1872 års revisorer förklarade sig böra afstå från att göra något nytt yrkande, och naturligtvis skedde då icke någon framställning, ledande till något Riksdagens beslut. 1873 års revisorer tillstyrkte, att »Kongl. Maj:t måtte föreskrifva en ytterligare ökad amortering, så att lånet måtte så fort som möjligt varda gäldadt». Vid 1874 års riksdag föreslog Stats-Utskottet, att hvad revisorerne i ämnet yttrat *icke* måtte till någon åtgärd föranleda; och detta Utskottets förslag bifölls af Första Kammaren. 1874 års revisorer begärde, att »Kongl. Maj:t skulle taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke en ytterligare ökad amortering af samma län borde föreskrifvas». 1875 års Stats-Utskott tillstyrkte revisorernes framställning i ämnet, men Första Kammaren afslog Utskottets förslag. 1875 års revisorer föreslogo lika med föregående årets och Stats-Utskottet vid 1876 års Riksdag tillstyrkte en skrifvelse af innehåll, att man »önskade få utredt, huruvida bolagets åsigt om den förhöjda amorteringen vore grundad i Kongl. Maj:ts beslut den 6 September 1872, på det. i sådant fall, ytterligare framställ-

ningar om samma amortering icke måtte ifrågakomma». Första Kammarern afslog äfven denna framställning. Icke dess mindre hafva revisorerne tagit frågan änyo i skärskådande, men de hafva afslutat sin relation med att säga, att de ej velat framlägga några bestämda förslag, utan öfverlemnna frågan till Riksdagens pröfning. Stats-Utskottet har likväl framställt förslag om en ny skrivelses aflåtande till Kongl. Maj:t.

Det är emellertid ett par saker, som jag önskar få rättade i Herrarnes föreställningssätt, innan man skrider till votering. Revisorerne hafva missledt Stats-Utskottet, då de uppgifvit att 1875 års utdelning var 20 procent utom räntan. Så var icke förhållandet, utan utdelningen var 15 procent utom räntan. Att Stats-Utskottet icke har kunnat sätta i fråga rättigheten af en revisorerens sifferuppgift faller af sig sjelf, men jag har här Gefle—Dala bolagsstyrelsens berättelse, som är tryckt, och deruti föreslås att utdela 15 procent utom räntan, hvilket ock blef bolagsstämmans beslut; således en nedsättning från 20 till 15, eller af 5 procent, som icke blifvit observerad af Herrar revisorer. Vidare hafva revisorerne ganska riktigt utredt frågan, då de ansett »det ej kunna förnekas att, sedan den ökade amorteringen, vid sidan af kontraktet, under flera år utgått efter en helt annan metod, än kontraktet förutsatte, det skulle för bolaget och dess aktieegare medföra ganska väsentliga olägenheter, om amorteringssättet plötsligen förändrades.» Detta är ett vackert erkännande af Herrar revisorer, och häraf synes tydligt, att tvisten icke är om annat än »en metod». Den ena metoden har varit, att, när bolaget ansett sig kunna det och billighetsskäl så fordrat, har bolaget sjelf gjort framställning i ämnet, och sådana framställningar hafva af Kongl. Maj:t blifvit bifallna åren 1868 och 1872. Dessa framställningar hafva ledt derhän att, i stället för att lånet skulle vara inbetaldt år 1916, såsom det ursprungliga aftalet bestämde, kommer det nu att vara slutbetaldt år 1888; och således återstå egentligen icke mera än 10 år, innan staten får sina penningar tillbaka. Men nu har man velat tillämpa derjemte en annan metod, då man ifrågasatt en framställning om att amorteringen skulle ökas utan afseende på hvad bolaget redan åtagit sig att gälda. Här står dock ett fullkomligt erkännande af Herrar revisorer, att den saken borde tagas i betraktande; och denna omständighet synes hafva gjort dem så vankelmodiga, att de sluta med att icke framställa något förslag alls.

Nu vet man, huru utskottsbetänkanden komma till stånd: det kan ty värr bero på en ren slump, så att det är icke det som är hufvudsaken; men jag vill fästa Kammarerns uppmärksamhet vid att uppgifterna om den stora vinsten äro så till vida missledande, som styrelsen öfver denna jernväg alldeles icke har gått till väga med någon sorts klokhet från början i afseende på utdelningen. I början gaf företaget ingen utdelning, men sedan sprang denna upp till höga belopp, och hade man då hållit sig till bestämmelserna om den förutsatta utdelningen, så tror jag ej att de skedda förhöjningarne i amorteringen skulle hafva förefallit någon annat än fullt tillfredsställande. Såsom förhållandet nu emellertid är, tror jag att ett riks-

Ökad amortering af statslånet till Gefle—Dala jernvägsaktiebolag.
(Forts.)

Ökad amortering af statslånet till Gefle —Dala järnvägsaktiebolag.
(Forts.)

dagsbeslut, som skulle ytterligare pressa bolaget, vore så mycket mindre lämpligt, som bolaget synes temligen hotadt från andra håll, och till och med genom riksdagsbeslut. Jag ber få fästa uppmärksamheten på, att man icke har någon klar uppfattning om huru bolagets ställning kan blifva, sedan Stora bergslagsbanan blifvit färdig. Att Stora Kopparbergs bergslag redan börjat höra efter tomter i Göteborg, häntyder på att bergslaget är betänkt på att afsätta sina produkter åt detta håll. Vidare är redan en bana beslutad, som är en verklig konkurrent, nemligen Krylbo—Borlänge-banan, som fått 60 procent af anläggningskostnaden i lån af staten. Slutligen är det nu en period, då, till följd af sammanlänkning med andra järnvägar, bolaget ådragit sig stora utgifter, så att dess skuld nu är mycket större än för 5 år sedan, då framställning uti ifrågavarande hänseende första gången gjordes; och, i fall man, såsom i Stats-Utskottets utlåtande åberopats, bör taga hänsyn till billighetsskäl, så tror jag man kan säga, att billigheten fordrar, att man låter en sak gå sin jcmna gång, på hvilken staten ingenting förlorar, och som, om man icke gör någon förändring, ej kan annat än bereda staten fördel. Jag befarar för min del, att här pågår i vårt land både inom och utom Riksdagen en sträfvan att skaffa till världen *nya* järnvägsföretag i alla möjliga riktningar, och för det ändamålet vill man göra uppoffringar af alla slag; men hafva dessa företag väl börjat, så vill man dem sedermera ingenting, utan, om man kan, vänder man dem med motvilja ryggen. Det är verkligen icke så ovanligt att så sker. Emellertid och då det kunde vara skäl att fatta ett beslut, som vittnade om att man vill gifva skäl för sitt beslut, så synes det mig som Kammaren borde antaga Herr Ekmans m. fleres reservation. Detta vore ock närmast öfverensstämmande med Kammarens vid flera föregående riksdagar fattade beslut; hvaremot om Kammaren nu, möjligen med en majoritet af några få röster, beslutade i öfverensstämmelse med Stats-Utskottets framställning, så blefve i sjelfva verket resultatet beroende på hvilka af Kammarens ledamöter i denna stund äro permitterade eller icke. Jag yrkar bifall till Herr C. Ekmans reservation.

Herr Bennich: Redan vid sistlidna riksdag, då Stats-Utskottet hade framställt förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t. med begäran att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke en ökad amortering kunde åvägabringas, understödde jag ur billighetens synpunkt aflåtandet af en sådan skrifvelse; jag motsatte mig då endast användandet af några mindre lyckligt valda ordalag samt yrkade återremiss för att få desamma ändrade. Någon återremiss blef icke af, utan förslaget afslogs. Nu har Stats-Utskottet i sjelfva klämman icke framställt något annat, än hvad jag anser önskvärdt, nemligen att ärendet må komma till Kongl. Maj:t och få sin utredning, på det att Riksdagen och dess revisorer må för framtiden blifva öfvertygade om att icke något kan vidare göras i denna sak. Kongl. Maj:ts beslut kan icke blifva något annat än: hvad jag hafver skrifvit, det hafver jag skrifvit. Men skulle Kongl. Maj:t vilja gå ett steg längre och vilja pressa bolaget, så anser jag Kongl. Maj:t icke

hafva någon annan rätt, än att på grund af kontraktet anställa talan mot bolaget vid vederbörlig domstol, der kontraktsbestämmelserna skola tolkas. Emellertid läser Kongl. Maj:t, om en skrivelse kommer att aflåtas, vidtaga de lämpligaste åtgärder, som kunna vara öfverensstämmande med en riktig uppfattning af statens värdighet och kontraktets lydelse. Jag är derom fullt förvissad och jag har endast begärt ordet för att få erinra, att den motivering, som Utskottet här använt och som hufvudsakligen grundar sig på innehållet i statsrevisionens berättelse, icke är så beskaffad, att Riksdagen någonsin kan dertill lemna sitt bifall. Revisorerne hafva försökt att ingå i en juridisk deduktion för att visa, huru frågan ur rättslig synpunkt skall betraktas; men enligt min uppfattning hafva icke revisorerne varit rätt lyckliga i sin tolkning. Jag tror icke det vore denna Kammare fullt värdigt att acceptera en sådan juridisk deduktion, som af revisionen försökts; och därför hemställer jag, att Kammaren, för att de flesta meningarne må kunna förena sig, ville stanna vid att, med ogillande af de motiv, som i Stats-Utskottets förslag äro anförda, godkänna aflåtandet af den föreslagna skrifvelsen.

Ökad amortering af statslånet till Gefle—Dala jernvägsaktiebolag.
(Forts.)

Grefve Sparre: Då jag i Utskottet omfattat dess beslut i förvarande fråga, torde det vara min skyldighet att yttra några ord till försvar för detsamma. Orsaken, hvarför frågan om Gefle—Dala jernvägsaktiebolag hvarje år återkommer till Kammaren, ligger naturligtvis i den olika tolkning, man vill gifva åt 6 § i det emellan staten och jernvägsbolaget upprättade kontrakt. Denna § stadgar nemligen, att, om jernvägsbolagets årliga behållning, efter föreskrifven inbetalning å det af staten erhållna lån, ändock skulle uppgå till 8 procent å aktieägarnes tillskott, Kongl. Maj:t eger bestämma, om och med hvad belopp den stadgade amorteringen å det af staten erhållna lån bör ökas. Nu anser man å ena sidan, att då nyssnämnda amortering redan åren 1868 och 1872 blifvit ökad, vid båda dessa tillfällen på framställning af bolaget, omförmälda villkor i kontraktet blifvit uppfyllt; å andra sidan deremot säger man, att den ofvan citerade paragrafen i kontraktet icke innehåller, att det belopp, hvarmed ifrågavarande amortering må kunna ökas, skall en gång för alla bestämmas, utan att sådan ökning äfven sedermera må kunna ega rum. Inom Riksdagen finnas anhängare till båda dessa åsichter, hvilka därför hvarje år å nyo göra sig gällande såväl inom revisionen, som inom Utskottet och Kamrarna. För att bringa frågan till slutlig lösning, hemstälde därför Stats-Utskottet förra året att hänskjuta densamma till Kongl. Maj:t med en skrivelse af temligen lika lydelse med den af Utskottet nu föreslagna, men som mot slutet innehöll, att Riksdagen skulle anhålla, det Kongl. Maj:t ville för sitt beslut öfver Riksdagens framställning angifva sådana skäl, att af desamma måtte tydligen framgå, huruvida jernvägsbolagets åsigt, att någon förhöjning i amorteringen icke kunde ega rum, vore behörigen grundad, på det, i sådant fall, ytterligare framställningar om samma amortering icke måtte ifrågakomma. Nämnda skrivelse bifölls af Andra Kammaren, men afslogs i denna Kammare, emedan

Ökad amortering af statslånet till Gefle — Dala järnvägsaktiebolag.
(Forts.)

flere ledamöter motsatte sig nämnda slutmening. Nu då frågan å nyo blifvit af statsrevisorerne väckt, och Riksdagens uppmärksamhet å densamma påkallad, är det naturligt att Stats-Utskottet icke kunnat lemna den utan afscende. Men då jag, i likhet med den föregående talaren, är varmt intresserad af att en gång få denna ständigt återkommande fråga bragt till slut, vill jag icke motsätta mig hvad han föreslagit, eller att hvar och en må bortse från sin egen åsigt om tydningen af ifrågavarande kontrakt och endast fästa sig vid sjelfva hufvudsaken. Detta tillvägagående anser jag nemligen vara det enda, hvarigenom frågan kan få ett slut; ty, får man höra Kongl. Maj:ts åsigt i saken, kommer frågan icke tillbaka vid riksdagen, i motsatt fall åter, eller om Utskottets förslag afslås, får man säkerligen densamma snart här åter.

Af dessa skäl anser jag mig ej böra motsätta mig Herr Bennichs yrkande, utan instämmer i detsamma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats, dels af Herr *Nordenfelt*, att Utskottets förevarande hemställan skulle afslås, dels af Herr *Wallenberg*, att Kammaren måtte gilla den af Herr *Ekman* med flere emot punkten afgifna reservation, hvilken slutade med hemställan, att revisorernes ifrågavarande framställning icke må till någon åtgärd föranleda, dels ock af Herr *Bennich*, med hvilken Grefve *Sparre* sig förenat, att Kammaren, med ogillande af den utaf Utskottet använda motivering, skulle bifalla Utskottets förevarande förslag.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej, vidare proposition på Herr *Wallenbergs* yrkande, hvilken proposition besvarades med många nej, blandade med ja, och slutligen proposition på det af Herr *Bennich* framställda yrkande, då svaren utföllo med många nej jemte några ja; hvaruppå, och efter det proposition på afslag å punkten förnyats samt med många ja och några nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

7:de punkten.

Bifölls.

8:de punkten.

Lades till handlingarne.

9:de och 10:de punkterna.

Biföllos.

11:te punkten.

Lades till handlingarne.

12:te punkten.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 14 och 16 dennes bordlagda utlåtande N:o 12, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Herr Montgomery Cederhielm: I inledningen till ifrågasvarande punkt finnes anfördt, hurusom Utskottet sedermera kommer att afgifva utlåtande i afseende å räntan och tionden samt rörande bergverkstionden och båtsmansbeklädnadsmedlen, men att under tiden, och för att icke behöfva fördröja afgifvandet af inkomstbetänkandet, titlarne i detta upptagits till enahanda belopp, som för dem i Kongl. Maj:ts proposition finnas angifna. Men då det må hända vore lämpligt, att ett förbehåll härom finnes intaget i sjelfva klämman, får jag anhålla att der må göras ett tillägg, så lydande: »att, beroende af det beslut Riksdagen kan komma att fatta i afseende å räntan, tionden, bergverkstionden och båtsmansbeklädnadsmedlen, statsverkets ordinarie inkomster under nästkommande statsregleringsperiod måtte beräknas på sätt, som följer». Jag får nämna, att ett ordagrant lika lydande tillägg blifvit föreslaget och godkänt i Andra Kammaren, och anhåller, att så äfven här måtte blifva förhållandet, enär derigenom all tvekan om Utskottets mening med afseende å sättet för sakens afgörande kommer att försvinna.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, bifölls punkten med den förändring, att början deraf erhöi följande lydelse: »att, beroende af de beslut, som Riksdagen kan komma att fatta i afseende å räntan, tionden, bergverkstionden och båtsmansbeklädnadsmedlen, statsverkets ordinarie inkomster under nästkommande statsregleringsperiod måtte beräknas på sätt, som följer».

3:dje punkten.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 14 och 16 dennes bordlagda utlåtande N:o 4, i anledning af väckta motioner dels om ändring af 20 kap. 18 § strafflagen, dels om tillägg till 5 kap. 3 § samma lag, dels ock angående inrättande af särskilda fängelser för minderåriga straffångar.

1:sta punkten.

Herr Almquist: Om nödvändigheten af den institution, som benämnes förlust af medborgerligt förtroende, har jag alltid varit tveksam, och anser att man med temlig visshet kan säga densamma vara umbärlig. De flera länder, som sakna motsvarande stadgande, hafva nemligen deraf icke rönt någon olägenhet. Detta rörer sjelfva principen; men hvad nu beträffar Herr Asklöfs förslag, att taga bort denna påföljd för första resan stöld, tror jag, att detsamma icke står tillsammans med principens bibehållande i öfrigt. Till första resan stöld hänföras nemligen alla de stölder, huru stort deras antal än må vara, hvilka begås af en person, som förut icke blifvit för stöld straffad. Om således en person, hvilken icke blifvit straffad för stöld, såsom händelsen var med en yngling, begår ända till 140 särskilda sådana förbrytelser — hvarigenom ju denna individ kvalificerat sig såsom samhällsfarlig, i det han gjort brottet till vana och yrke — skulle han ändock, enligt Herr Asklöfs förslag, vara befriad från påföljden af förlust utaf medborgerligt förtroende, hvilken påföljd deremot skulle drabba den, som begått en jemförelsevis ringa kvalificerad stöld, t. ex. en tjenare, som för sin husbonde af omhänderhafd egendom förskingrar om ock allenast 20 kronor. Detta står icke väl tillsammans, hvarför jag i likhet med Lag-Utskottet anser detta förslag icke böra bifallas. Hade deremot den föreslagna ändringen gått ut på att söka åstadkomma likhet med förhållandet i tyska riket, hvarest förlust af medborgerligt förtroende icke är en ovilkorlig påföljd för vissa brott, utan är beroende på domarens pröfning, skulle jag hafva förordat densamma. Men då så icke är förhållandet, utan genom bifall till förslaget skulle uppstå större inkonsekvenser, får jag yrka afslag å Herr Asklöfs motion.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

2:dra punkten.

Bifölls.

3:dje punkten.

Herr Almquist: Herr Rydins förslag kan väl från flera synpunkter finnas behjertansvärdt och hafva mycket skäl för sig, men jag tror likväl, att detsamma, med afseende så väl å dess form som på tiden för dess framställande, icke bör bifallas. Hvad formen beträffar, har mot densamma anmärkningar af Utskottet redan blifvit framställda; i fråga åter om tiden återstår mig att påpeka ett par

förhållanden. Samma skäl, som föranledt mig att taga på mitt ansvar att fördröja besvarandet af Kongl. Maj:ts remiss på en dylik fråga, äro nemligen äfven nu för mig bestämmande. Om af mig skulle framställas ett förslag uti ifrågavarande syfte, borde det samma icke inskränka sig till framhållande af en princip, utan måste afse sättet för åstadkommande af den föreslagna institutionen. Det skulle då varit nödvändigt att begära anslag till anskaffande af nya straffanstalter. Riksdagen har redan gifvit anslag dels till ombyggnad och förändrande af tre straffanstalter och dels till uppförande af två nya sådana, hvilka alla äro under arbete; och det finnes grundad förhoppning för antagandet att, då dessa arbeten hunnit fullbordas, två om icke tre äldre anstalter skola kunna användas till ifrågavarande ändamål, hvarigenom kostnaden härför skulle i väsentlig mån reduceras. Detta är det ena af mina skäl. Det andra är det, att det förekommer mig särdeles betänkligt att borttaga lagens stadgande både om vanfrejd och verkligt straff för unga förbrytare och bestämma påföljden för dem endast dertill, att de skulle underkastas en uppfostrande behandling utan all vidare påföljd. Om sådant skulle blifva lag, ligger det ganska nära till hands, att föräldrar, som vanvårda sina barn, och äfven kommuner, hvilka hafva viss skyldighet att tillse, det dessa tagas under vård, skulle, så länge barnen ännu icke uppnått 15 år, från hvilken tid staten skulle föranstalta om kostnadsfri uppfostran, lemna å sido den omsorg, som i detta hänseende åligger dem. Sådant inträffar, om man utan sammanhang med andra anordningar beslutar en viss förändring, hvilken i och för sig kan vara ganska bra. Jag har derfor gjort allt, hvad jag kunnat, för att söka åstadkomma både sådana anstalter, der, enligt hvad lagen redan anvisar, brottsliga barn under 15 år kunde intagas till uppfostran, och äfven för vanvårdade barn. Under förutsättning om bidrag från föräldrar eller kommuner, skulle der för sådana barn beredas tillfälle till vård och uppfostran. Såsom kändt är, har i sådant afseende åtskilligt redan gjorts. En känd förening har af förra slaget två anstalter, af hvilka den ena är beräknad för 300 ynglingar, och den andra för ett mindre antal. Den af senare slaget är likväl icke längre kommen, än att förslag till stadgar för densamma ännu är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning och att egendom till värde af mera än en half million är redo att öfverlemnas till den blifvande styrelsen. För att vinna det mål, man åsyftar, anser jag därför, att det vore skäl, ja till och med nödvändigt, att anstalterna för vanartiga, vanvårdade och brottsliga barn eller ynglingar ställdes i samband med hvarandra, och att således, först när vi komma i tillfälle att begära lagstadganden för vanartiga barns vård, rätta tidpunkten är inne att få en lag med förändrade bestämmelser rörande brottsliga barn, så att föräldrar och kommuner icke låta dem blifva brottsliga, för att undslippa kostnaden för deras vård. Det är dessa skäl, som föranledt mig att vilja afvakta tiden.

Motionären har i förbigående nämnt, att en anstalt är vidtagen för unga brottslingar från 15 till 18 års ålder, hvilka blifvit dömda till längre tids straff än 2 år, men uttrycker sin farhåga, att frågan om till kortare tids straff dömda blifvit lemnad utan upmärksamhet.

Så är likväl icke förhållandet. De unga förbrytare, hvilka fått sig ådömdt straff öfver 2 år, skulle nemligen, enligt förut gällande stadgande, insättas och tillbringa strafftiden tillsammans med grofva förbrytare, och äfventyrade derigenom att gå förlorade. För dessa är nu tillfalle beredt att förblifva skilda från de egentliga förbrytarne i en för sådant ändamål särskildt inrättad straffanstalt. För dem åter, som gjort sig skyldiga till brott hvilket medför straffarbete *under* två år, är faran icke så stor, ty de undergå sitt straff helt och hållet i cellfångelse, der de äro befriade från att besmittas af grofva förbrytare, hvarjemte de, der så behöfves, erhålla erforderlig undervisning. Af dessa skäl har jag trott, att det vore lämpligare att icke ännu vidtaga en isolerad åtgärd för de unga brottslingar, som göra sig skyldiga till kortare tids straff än 2 år. Genom en sådan åtgärd kunde nemligen hos oss inträda samma förhållande, som nu är rådande i Preussen. I rikslagen stadgas nemligen med afseende på brottslingar af ifrågavarande slag, att de skola intagas i särskilda anstalter. Sådana finnas äfven i de mellanstora och minsta staterna, men i största staten, Preussen, finnas de icke, hvadan stadgandet der förlorat all kraft. Der finnas endast ett par särskilda uppfostringsanstalter för dem, som handlat *utan* full insigt om sitt brott. Fångelserna äro deremot öfverfyllda af unga brottslingar eller sådana som förbrutit sig med klar insigt om handlingens brottslighet. Sådän blir följdén, då man skapar stadganden utan att på samma gång tillse att de stå i sammanhang med andra förhållanden, och att möjlighet förefinnes att åt dem bereda verkställighet.

Jag hemställer om bifall till Lag-Utskottets afstyrkande af ifrågavarande motion.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 14 och 16 dennes bordlagda Utlåtande N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i 37 § af Kongl. förordningen den 23 Maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm.

*Ändring i gäl-
lande stadgan-
den angående
skyldigheten att
bygga tingshus
m. m.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 14 och 16 dennes bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af väckta motioner om ändring i gäl-
lande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och
underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Grefve Mörner, Oscar: Den fråga, som nu föreligger, är ingalunda ny, utan har i denna Kammare ofta varit föremål för behandling. Utgången inom Kammaren har, ibland efter längre, ibland efter kortare förhandling, varit densamma, nemligen afslag å Utskottets förslag. Innan ännu någon röst här höjt sig i frågan och jag sålunda saknar anledning tro, att Kammaren bytt om åsigt,

anser jag mig därför, under återopande af de åsigter, hvilka Kam-maren många gånger förut uttalat, kunna inskränka mig till en hem-ställan, att Kammaren behagade äfven denna gång afslå ifrågavarande af Lag-Utskottet gjorda hemställan.

*Ändring i gäl-
lande stadgan-
den angående
skyldigheten att
bygga tingshus
m. m.*
(Forts.)

Herr Ribbing, Sigurd: Den erfarenhet af Kammarens före-gående beslut, som den föregående talaren påpekat, gör det visser-ligen sannolikt, att Kammaren denna gång, likasom många gånger förut, stannar vid att besluta afslag å Lag-Utskottets tillstyrkande; men äfven under sådant förhållande har det synts mig vara på sin plats, att Utskottet genom någon af sina ledamöter åtminstone an-gifver några skäl, hvarför Utskottet fortfarande tillstyrker en ändring i förevarande stadganden. Jag får i det hänseendet först och främst återopa de skäl, hvilka finnas framställda i Utskottets betänkande och hvilka icke äro nya. De äro hufvudsakligen, att sedan den tid, då nu gällande lagstadganden i fråga om skyldigheten att bygga tingshus och häradsfängelse stiftades, har på landet uppstått en be-folkning förutom hemmansegare, hvilken är i stånd att deltaga i nu ifrågavarande kostnader, och då den det är, och dessutom skattskyl-dig i andra afseenden, ock med skäl bör anses förpligtad till delta-gande äfven uti den skyldighet, som nu är i fråga. Detta behöfver jag nu icke vidare utveckla. Det är känt och såsom skäl till bifall till de i ämnet afgifna motionerna senast reproduceradt af Utskottet i dess föreliggande betänkande. Men då den siste talaren återopade hvad som i denna Kammarer förut blifvit anfördt mot bifall till en dylik framställning som den nu förevarande, tager jag mig friheten fästa mig vid hvad vid nästlidna års riksdag i ämnet anfördes af Herr von Ehrenheim, hvilken då var den ende, som i frågan hade ordet och afstyrkte bifall till Utskottets hemställan. Han yttrade, att han icke skulle hafva något emot, om Riksdagen skrefve till Kongl. Maj:t med anhållan, att han ville taga äfven frågan om detta allmänna besvär under öfvervägande, på samma gång som han pröfvade Riksdagens i ett dylikt ärende, nemligen kyrkobyggnadsskyldigheten, aflåtna skrifvelse. Men såsom skäl till afstyrkande af enahanda förslag från Lag-Utskottet, som det nu förevarande, eller att alla inom häradet skola efter de kommunalutskylder, som af dem erläggas, deltaga i kostnaderna för byggande och underhåll af tingshus och häradsfän-gelse, anförde han för det första, att det förefölle honom vara en öfverflödig mångfald af olika grunder för deltagande i allmänna be-svär, om man beslutade en grund för vägunderhållet, en annan för deltagandet i kyrkobyggnader och en tredje för underhåll af tings-hus och häradsfängelse. Då det nu är detta skäl, vi blifvit hänvi-sade till, ber jag få erinra, hvad först beträffar Riksdagens skrifvelse sista året i fråga om skyldigheten att bygga kyrka, att Riksdagen icke ville till Kongl. Maj:t göra framställning om frågan i dess helhet, emedan ärendet ända sedan 1866 varit beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, utan Riksdagen ville i den skrifvelsen inskränka sig till att begära afhjelpandet endast af de väsentligaste bristerna i de nu gällande föreskrifterna. Det är sålunda alldeles icke gifvet af denna skrifvelse, att Riksdagen icke skulle vilja gå ännu längre i

*Ändring i gäl-
lande stadgan-
den angående
skyldigheten att
bygga tingshus
m. m.
(Forts.)*

utsträckningen af skyldigheten att deltaga i kyrkobyggnad, när det blir fråga om det slutliga och fullständiga ordnandet af denna angelägenhet, än så som Riksdagen uttalat sig i fjolårets skrifvelse, deri det, såsom sagdt, var fråga endast om de mest oundgängliga ändringarne af det nu stadgade. Då den nu förevarande frågan således icke har en lika ställning som den nyssnämnda, vore det mycket rimligt att i den förevarande gå ett steg längre än i den andra. Hvad vidare beträffar fjolårets skrifvelse om vägunderhållet och de deri föreslagna grunderna för och omfattningen af deltagande i det besväret, anhåller jag att få erinra om, att den fastighetsegande fabriks- och industriidkande befolkningen, som för sin verksamhet behöfver ständigt befara och slita vägarne, och den icke fastighetsegande har mycket mera olika intressen eller grad af sådana i fråga om byggandet och begagnandet af vägar för körslor, än händelsen är med hvilken befolkning som helst i afscende å anlitaandet af den rättskipande myndigheten, eller med andra ord, att hvarje medborgare i staten står i långt mera direkt förhållande till rättvisans skipande än till körvägarnes begagnande. Härmed anser jag mig, då de enskilda skattdragandes ställning och förhållande till de båda skyldigheterna är väsentligen olika, hafva angifvit giltiga skäl, hvarför äfven bidragen kunna på olika sätt bestämmas.

Herr von Ehrenheims andra skäl var, att den fastighetsegande befolkningen qvarblifver längre på ett och samma ställe, under det embetsmän och kapitalister deremot oftare flytta från den ena orten till den andra och, om deras lycka är oblid, alltså kunna under en kortare tid blifva skyldige deltaga i byggandet af tingshus och häradsfångelse på flera olika ställen. Rigtigheten af denna anmärkning erkänner jag; men jag fruktar, att om ett dylikt förhållande skulle föranleda olikhet i skyldigheter, då skulle en stor förändring blifva nödvändig i bestämmandet af flera andra åligganden. än den nu ifrågavarande. Nekas kan icke, att en del af befolkningen är mera fast och en annan del mera rörlig; men skulle man rätta medborgarnes bidrag till det allmänna efter denna grund, då finge man skrifva om mycket af hvad som nu är i det afseendet stadgad. Beträffande den rörliga och ofta flyttande befolkningen tänker jag, att man i sådana hänseenden som ifrågavarande får trösta sig med att, om denna den ena gången har otur, den en annan gång kan hafva tur.

Med hvad jag nu haft äran anföra har jag berört Herr von Ehrenheims båda argument och angifvit skälen, hvarför de här icke ega den giltighet, att de böra föranleda afslag å Utskottets hemställan. De allmänna skälen till bifall äro i betänkandet anförda och af mig ur detta förut i största korthet reproducerade, och på grund af bådadera ber jag få förorda bifall till Utskottets förslag.

Herr von Ehrenheim: Då den siste ärade talaren fäst sig vid det anförande, jag vid sista riksdagen afgaf uti förevarande fråga, anhåller jag att äfven nu få uttala några ord i ämnet. Jag delar fortfarande den åsigt, att det vore rätt och billigt, om kretsen för dem, som skola deltaga i dessa ovissa besvär, utvidgades; men

jag tror tillika, att denna krets icke bör göras så stor, att den omfattar alla dem, som deltaga i de kommunala utgifterna, och att icke samma grund eller fyrktalet bör följas vid den nu ifrågavarande skyldighetens fördelning. Det skulle sannolikt vara vida mera skäl att modifiera de grunder, som för närvarande bestämma de kommunala utskyldernas utgående, än att gifva en ytterligare utsträckning åt desamma. Intressena i detta afseende äro så olika och så mycket större hos jordegare och egare af industriella inrättningar än hos den mera rörliga befolkningen, att samma grunder icke utan orättvisa kunna för dem tillämpas. Jag förenar mig med Grefve Mörner och yrkar afslag å Utskottets förevarande hemställan.

*Ändring i gäl-
lande stadgan-
den angående
skyldigheten att
bygga tingshus
m. m.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande och dels afslag derå, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, samt sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Herr *Olsson* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller Lag-Utskottets Utlåtande N:o 7, röstar:

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja 29.

Nej 41.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 16 dennes bordlagda utlåtande N:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrivelse med öfverlemnande af förteckningar öfver de för statsverkets räkning utarrenderade egendomar.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets den 16 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 8, i anledning af väckta motioner om ändring af 2 kap. 2 § strafflagen; och

N:o 9, i anledning af väckt motion om ändring i 18 kap. 16 § strafflagen.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 19, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel;

N:o 23, i anledning af väckt motion om beviljande af ett årligt anslag för utgifning af en tidning, representerande regeringens åsikter och önskningsar;

äfvensom Lag-Utskottets utlåtande N:o 10, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser i fråga om skyldigheten att hålla damlucka öppen.

Ledighet från riksdagsgöröromålen beviljades Herr *Rettig* under 14 dagar från den 20 dennes.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 19 Februari 1877.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 17 dennes.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts den 17 dennes bordlagda nådiga proposition med förslag till förordning rörande ändring i gällande bestämmelser om skyldighet att bygga och underhålla tiondelada.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 17 dennes bordlagda nådiga propositioner:

1:o angående upprättande af en krigshögskola i Stockholm;

2:o angående afsöndring af jord från furirsbostället vid Westgöta regemente Wedum Näregården i Skaraborgs län för Wedums annexförsamlings behof;

3:o angående rätt till pension från Allmänna indragningsstaten för Slotts- och Garnisonsläkaren å Karlstens fästning, Doktor Anton Julius Hörlin;

4:o om anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1878 års verdensutställning i Paris;

5:o angående beviljande af understöd utaf allmänna medel dels åt aflidne Öfverdirektörsassistenten F. G. Anreps fyra oförsörjda minderåriga barn, dels ock åt aflidne Lokomotivföraren A. Th. Andersons enka Maria Anderson samt hennes två minderåriga barn; och

6:o angående fyllnadspension för Generaldirektören m. m. C. O. Troilius vid afskedstagande.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 17 dennes bordlagda nådiga proposition om beviljande af ett låneunderstöd för sänkning af sjöarne Hjel-^{Låneunderstöd} ^{för Hjelmarens} maren och Qvismarens ^{och Qvismarens} ^{sänkning.}

Herr Adelsköld: Det kan icke vara min mening att motsätta mig beviljandet af statsbidrag till ett arbete, som skulle åt vår modernäring eröfra 30,000 tunnland af Sveriges bästa jord. Jag vill en-

Låneunderstödd
för Hjelmarens
och Qvismarens
sänkning.
(Forts.)

dast fästa uppmärksamheten på en fråga, som står i sammanhang med Hjelmarens sänkning; det är frågan om sänkningens inflytande på Mälarens vattenyta. Om jag exempelvis har tvenne kärll med vatten, i hvilka ytan i det ena står högre än i det andra, och dessa kärll äro medelst en ledning förbundna med hvarandra, hvilken ledning från det öfre kärlet kan i det nedanför belägna genomsläppa en lika stor vattenquantitet, som under samma tid kan utrinna i en öppning i det nedra kärlet, så är klart att förhållandet mellan båda vattenytorna måste blifva oförändradt medan vattnet utrinna. Men om jag åter utvidgar ledningen mellan båda kärnen, men icke på samma gång ökar utloppet i det nedanför liggande, så är det klart att en höjning af det lägre kärlets vattenyta uppstår, emedan vattnet ej kan utrinna så hastigt som det tillströmmar. Hjelmaren och Mälaren äro tvenne sådana vattenbassiner, hvaraf den ena ligger högre än den andra; och hvilkas ytor nu hållas i jemnvigt derför att utloppet från den nedra är proportionerlig med tillloppet från den högre belägna. Vidgar man nu genom opprensning af Hyndevads ån, förbindelsen mellan Hjelmaren och Mälaren, men uraktlåter att på samma gång vidga Mälarens utlopp i Saltsjön, så inträffar detsamma som med kärnen, eller att Mälaren måste stiga jemförelsevis mera än hittills vid blifvande flöden.

Då det förslag, som är uppgjort af Öfverstelöjtnanten Grafström för Hjelmarens sänkning, afser att Hyndevadsån skulle utvidgas så, att den, om jag ej misstager mig, skulle kunna afbörda till och med 5,000 kubikfot vatten i sekunden, under det att för närvarande endast 2,700 kubikfot under samma tid kunna afbördas, så torde på grund af föregående kunna tagas för alldeles gifvet att, enär Hjelmarens och Mälarens flöden inträffa ungefär samtidigt, så måste den senare sjöns yta, efter en så betydlig utvidgning och fördjupning af Hyndevads ån, genom det större vattentillopp som deraf blefve en följd, komma att stiga jemförelsevis högre än som nu kan blifva händelsen.

Skilnaden i förhållandena mellan nu och efter opprensningen af Hyndevads ån blifver att Hjelmarens flodvatten hastigare kan — och kommer att — afrinna, och detta samtidigt med då Mälarens vatten står högt, hvarigenom, om ej Mälarens utlopp på samma gång vidgas, en skadlig stigning af dess yta måste uppstå, ty den dam, som är afsedd att byggas vid Hjelmarens utlopp i Hyndevads strömmen, kan, såsom blifvande en s. k. skibordsdam, icke hindra flödena då vattnet stiger öfver densamma. Då man nu vet, att Mälaren kan stiga högst betydligt och förorsaka stora öfversvämningar, såsom skedde 1860, då vattnet steg upp på gatorna och torgen i Stockholm, så är det gifvet, att ett sådant plus af vatten, som tillkomme genom Hjelmarsflöden, skulle menligt kunna inverka på Mälarens stränder. Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, som afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i frågan, läser hafva förklaradt, att af mig nyss omnämnda förhållande icke skulle komma att inverka något på Mälaren. För min del är jag fortfarande af motsatt öfvertygelse, och jag tror, att det hade varit väl om denna viktiga fråga på förhand hade blifvit fullständigare utredd, helst som ganska viktiga erinringar blifvit gjorda af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de omkring Mälaren belägna provinserna.

Kongl. Maj:t har proponerat ett lånebidrag af två millioner kronor till Hjelmarens sänkning. Detta är ett större belopp än kostnadsförslaget upptager och, så vidt jag vet, har ännu icke något företag, om än så allmännyttigt, fått ett så stort statsbidrag, som här är i fråga. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen har också tillstyrkt endast 1,500,000 kronor, och jag skulle tro, att denna summa borde vara tillräcklig. Intressenterne i Hjelmarens sänkning hafva visserligen förklarat, att så vida icke det högre beloppet beviljades, så skulle företaget ej komma till stånd, emedan de mindre jordbrukarne skulle betungas allt för mycket af de bidrag, som i så fall skulle af dem uttaxeras. Om emellertid 1,500,000 kronor beviljades, så blefve, då kostnadsförslaget uppgår till cirka 2,000,000 kronor, det bidrag, som skulle lemnas af intressenterne, 500,000 kronor, hvilken summa, fördelad på de trettio-tusen tunnland, som vinnas genom sänkningen, gör endast cirka 16 kronor på tunnlandet, och jag tror därför, att en nedsättning af det äskade bidraget icke skulle komma att hindra företaget; ty äfven för en så stor jordegendom som har 100 tunnland sjöskadad mark, skulle detta bidrag endast komma att göra 1,600 kronor, hvilket förefaller mig föga betydande, då vinsten skulle blifva mångdubbelt större. Jag får således, under förutsättning att den säkerhet sänkingsintressenterne skulle komma att ställa, såväl för återbetalning af statslånet som för skadeersättningar till enskilda och korporationer, kan anses betryggande, och hvarom närmare bestämmelser torde böra göras, vördsammast föreslå, att lånebidraget bestämmes till 1,500,000 kronor, på de vilkor Kongl. Maj:t i öfrigt bestämt, samt att tillika föreskrifves, att samtidigt med sänkningen af Hjelmarens en reglering af Mälarens utlopp vid Stockholm på ett eller annat sätt åvägabringas.

Jag anhåller, att detta mitt yttrande får åtfölja den Kongl. propositionen till Stats-Utskottet.

Herr Statsrådet Thyselius: Då en med rätta så erkänd och berömd ingenjör som den, hvilken nyss hade ordet, yttrat sig, skulle jag icke våga att i afseende på förra delen af hans anförande göra någon invändning, såvida jag icke bakom mig hade stödet af ingenjörer, hvilkas ord icke heller är att förkasta. Huru önskligt det än vore, att Mälarens vattenyta en gång blefve reglerad, och dess tidtals inträffande öfversvämningar förebyggda, hvarföre och hvarje företag, som kan verka i motsatt syftning med största omsorg bör undvikas, så torde likväl icke med fog kunna emot medgifvandet att på nu stadgadt sätt sänka sjön Hjelmarens, påstås att derigenom större äfventyr tillskyndas egare af stränder vid Mälaren, än de nu äro underkastade, utan tvärtom lärer det böra medgifvas att denna våda kommer att till följd af det kongliga beslutet betydligt förminska. Vattenståndet i Mälaren har, synnerligen värtiden, varit högt, emedan alla dess tillflöden på samma gång allemna sitt vatten. Dessa vatten komma likväl från skilda trakter. De, som hafva sitt utlopp genom Hjelmarens, komma från sydligare belägna orter, från jemn mark, och der icke stora skogar fördröja snösmältningen. De andra tillflödena deremot tillföras Mälaren dels vid Strömsholm, dels vid Köping och dels vid Kungsör, och sin vattentillgång hemta de från ofvanliggande bergs-

Låneunderstöd för Hjelmarens och Qvismarens sänkning.
(Forts.)

lager, der snösmältningen, äfven försenad af stora skogar, sker långsammare. Det är följaktligen med naturens ordning öfverensstämmande, att, såvida ej lokala hinder finnas för Hjelmarens vatten, det skulle löpa ut i Mälaren tidigare än det, som kommer från bergslagens floder och att icke alla dessa vatten såsom hittills komme på en gång till Mälaren och så betydligt ökade dess vattenyta. Anledningen hvarför Hjelmarens vatten så länge i sitt lopp uppehålles, att det samtidigt med de öfriga tillflödena kommer till Mälaren, är, att utloppet vid Hyndevadspasset är allt för trångt i förhållande till vattenmassan. Enligt det nu af Kongl. Maj:t fattade beslutet skall detta utlopp vidgas, och till följd deraf kommer Hjelmarens vatten till tidigare lemna sitt vatten till Mälaren, så att det kan hafva passerat denna sjö och Stockholms sluss innan ännu bergslagens tillflöden hunnit denna stora sjö. Strandegarne vid Mälaren böra derföre finna äfven sina fördelar kraftigt befrämjade genom den medgifna sänkning af Hjelmarens vatten. Alla officiellt hörda ingenjörer hafva ock öfverensstämmande och med fullkomlig säkerhet bekräftat detta.

Hvad åter angår det begärda penningebeloppet, ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att här är icke fråga om något anslag, utan endast om ett lån, för hvilket skulle betalas fem procent ränta. De penningar, som statsverket lemnade för företaget, skulle icke ett enda ögonblick vara utan ränta, och då staten utan tvifvel kan på lika goda vilkor låna upp motsvarande belopp, är det mig icke möjligt att finna, att staten, förutsatt att nöjaktig säkerhet för återbetalningen ställes, skulle kunna lida någon förlust på detta lån. Deremot är det, så framt företaget, hvars stora allmänna gagn icke kan förnekas, skall kunna komma till stånd, alldeles nödvändigt, att medel beredas på ett sådant sätt, att för uppbörden af ränte- och amorteringsbeloppen inga svårigheter möta. Då nu icke antagas kan, att de flere hundrade delgarne i sjösänkingsbolaget, ehuru i allmänhet förmögna eller välburgne, kunna vara i tillfälle att, allt efter som behövet uppstår, sjelfve tillskjuta de för företagets utförande erforderliga millioner, och då det, såsom för enhvar är klart, blefve omöjligt för en styrelse att bibehålla, under den tid, som för amortering af ett på vanliga vilkor upptaget lån åtgår, fordringsrätten emot ett så stort antal personer, blefve det nödvändigt att för medlens anskaffande söka hjälp af staten. I annat fall och då ansvaret för lånet är fästadt vid jorden, skulle hvarje dödsfall bland bolagsintressenterne medföra behof att skaffa ny förbindelse af arfvingarne. Sålde en hemmansdel, så skulle den nya egaren afgifva sin förbindelse och alla dessa förbindelser skulle inom i lag föreskrifven tid bevakas och förnyas. Genom sådana invecklade förhållanden blefve företaget omöjliggjordt. För staten åter är saken ganska lätt. När lånet lemnas, föres det in i jordeboken såsom ett hemmansdelen graverande onus. De stadgade inbetalningarne ske i sammanhang med kronoutskylderna och uppbäras af Kronans uppbörds-tjenstemän. Staten har för det lemnade lånet den främsta säkerheten framför hvarje inteckning, icke blott i den jord, som genom sjösänkningen vinnes och förbättras, utan äfven i hemmanets öfriga egor. Någon större säkerhet kan icke finnas. Om, såsom den föregående talaren ifrågasatt, ett lån väl skulle beviljas, men icke till det belopp,

som verklig behöfves -- och att två millioner behöfvas torde kunna tagas för afgjort, då kostnadsförslaget uppgår till omkring 1,950,000 kronor och bolaget dessutom redan utbetalt för sitt arbete mer än 80,000 kronor -- om, såsom sagdt, ett lån af endast 1,500,000 kronor beviljades, återstode för bolaget att anskaffa 500,000 kronor, och jag behöfver icke fästa uppmärksamheten derpå, att alla de svårigheter, hvilka skulle uppstå om icke något lån beviljas, kvarstå såvida lånet beviljas endast till belopp af 1,500,000 kronor, i stället för det verkliga kostnadsbeloppet.

*Låneunderstöd
för Hjelmarens
och Qvismarens
sänkning.
(Forts.)*

Jag anhåller att detta yttrande måtte jemte Herr Adelskölds anförande få till vederbörligt Utskott åtfölja den Kongl. propositionen.

Öfverläggningen förklarades slutad och den Kongl. propositionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 16 och 17 dennes bordlagda utlåtande N:o 8, i anledning af väckta motioner om ändring af 2 kap. 2 § Strafflagen.

*Ändring af 2
kap. 2 § Straff-
lagen.*

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Grefve Horn: Då denna fråga var föremål för Lag-Utskottets första behandling, deltog jag deri, men deremot har jag icke deltagit i Utskottets nu framlagda beslut eller förslag till ny lag, från hvilket jag i vissa hänseenden skiljer mig.

Jag är ense med Utskottet i fråga derom, att dödsstraffet icke bör verkställas så offentligt som hittills, men deremot icke i fråga om föreskrifterna vid dess verkställande.

Utskottet föreslår, att vid afrättningen skola närvara fängelsets förståndare, fängpredikant, läkare m. fl. För min del anser jag icke behöfligt att annan föreskrift i lag meddelas om hvilka som skola närvara vid förrättningen än att den skall försiggå i vittnens och polisstyrkas närvaro. De närmare bestämmelser, som kunna erfordras, har jag ansett böra lemnas åt Konungen att meddela.

Fängpredikanten har hittills visserligen skolat följa fången till afrättsplatsen, men han har icke varit förpligtad att öfvervara sjelfva akten. Han har vanligen lemnat delinqventen vid spetsgården och sedan aflägsnat sig.

Hvarför läkare skall vara närvarande kan jag icke insc. Tvärtom synes det mig vara ett grymt hän mot den lifdömde att läkare skall vara närvarande vid hans afrättning.

Vidare anser jag det hvarken erforderligt eller önskligt att kommunen skall ega rätt att utse någon tolfmannanämnd att vid dylika tillfällen vara närvarande.

Ändring af 2
kap. 2 § Straff-
lagen.
(Forts.)

I enlighet härmed har jag tänkt att en ny lag i detta ämne skulle lyda ungefär så: »Dödsstraff skall inför särskildt dertill förordnade vittnen och i närvaro af erforderlig polisstyrka inom fängelses område verkställas genom halsbuggning i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen ege att meddela. Förut gifves den dömda lämplig tid att sig till döden bereda. Öfver afrättningen skall protokoll föras. Den afrättades kropp varde i stillhet å begrafningsplats jordfäst. Skola flera undergå dödsstraff, så må det ej å endera verkställas i den andres närvaro.»

Såsom jag redan nämnt, anser jag att man bör lemna åt den verkställande makten att meddela de närmare föreskrifterna, och vid sådant förhållande torde all annan kontroll öfver att domen blir verkställd anses öfverflödig. Jag antager nemligen att Utskottet med sina föreskrifter om de personer, som böra vara närvarande, afsett att åstadkomma säker kontroll i detta hänseende.

Då jag icke vill fordra att det af mig förelagda förslag skall antagas, inskränker jag mig till att yrka det denna lagfråga måtte till Lag-Utskottet återremitteras.

Herr von Geijer: Det är med anledning af den reservation mot Utskottets förslag, som en ledamot af denna Kammare afgifvit, som jag anhåller få yttra några ord.

Reservanten ifrågasätter, att dödsstraffets vedersakare, till hvilka jag hör, skulle af detta förslag hemta anledning att påstå att dermed åsyftades att för en längre framtid åt detta straff gifva bofäste i vår lag. Jag går icke så långt, att jag förutsätter en dylik afsigt hos flertalet af dem, som yrka på ifrågavarande lagförslags antagande, men deremot är jag fullt öfvertygad att, om förslaget går igenom, följden deraf blir att dödsstraffet kommer att kvarstå i lagen längre än eljest skulle blifva fallet. Med anledning häraf förenar jag mig i reservantens yrkande om afslag å Utskottets hemställan.

Grefve Mörner, Oscar: De anmärkningar mot förevarande förslag, som nu blifvit framställda, vill jag icke nu upptaga till granskning och kan därför fatta mig helt kort. I nu gällande lag förekommer följande stadgande: »Skola flere undergå dödsstraff, då må det ej å endera verkställas i den andres närvaro», men detta enligt min tanke fullt befogade och rigtiga stadgande har af Lag-Utskottet blifvit uteglömdt vid redigeringen af den nya paragrafen. Visserligen kan man säga, att dessa förhållanden kunna af Konungen i administrativ väg ordnas, men jag anser, att i lag böra finnas bestämda och tydliga stadganden om något så viktigt som huru det skall tillgå. då samhället utöfvar sin högsta straffande makt; ty, låt vara, att vi nu hafva en mild regering, så böra vi dock tänka tillbaka på flydda tider och besinna att ingen vet hvad som kan hända. Straffet skulle kunna verkställas på ett grymt sätt, hvartill hör att, om flera skola undergå detsamma, den ene tvingas att närvara vid den andres afrättning.

Då detta förbiseende egt rum och möjligen flera berättigade anmärkningar kunna mot förslaget framställas samt det i alla fall icke kan vara lämpligt att på stående fot vidtaga nödiga ändringar deri,

finner jag mig föranlåten att, med fullt erkännande att jag själf lika mycket som någon annan bär ansvaret för den anmärkta försummelsen, yrka återremiss, på det att Utskottet må blifva i tillfälle att bättra hvad det efter min åsigt försummat.

*Ändring af 2
kap. 2 § Straff-
lagen.
(Forts.)*

Herr von Koch: Om jag med reservanten Herr Lindgren trodde att man, genom detta förslags antagande, skulle fördröja afskaffandet af dödsstraffet i Sverige, då skulle jag på det högsta motsätta mig detsamma. Jag har förut, på detta rum, vid flera tillfällen förklarar mig mot detta straff och har mer och mer blifvit öfvertygad om dödsstraffs olämplighet och, jag må säga, origtighet. När staten själf gifver föredöme af människoblods utgjutande, befordrar den snarare än hindrar ett sådant utgjutande, som enligt min öfvertygelse aldrig kan rättfärdigas annat än när eget blod offras för medmänniska, egen härd eller fosterland. Sverige har varit så nära att nå detta mål, jag menar dödsstraffets afskaffande, att det endast var genom ett par tillfällen det *då* icke nåddes och som vårt fosterland nu skall blifva efter andra länder i afseende på denna förbättring af lagstiftningen, fastän vi här, lättare än kanske i något annat land, bort kunna genomföra en reform, ifrigt önskad både i det högsta och de flesta af de lägre samhällslagren. Jag tror emellertid att en sådan opinion åter redan börjar göra sig gällande, att man kan hoppas att den nu föreslagna lilla lagförändringen icke skall finnas tillräcklig och således kunna hindra genomförandet af den stora, önskade men undanskjutna. Då jag nu icke kan neka att det är önskligt och godt att så mycket som möjligt hindra det förfärliga skådespel, hvartill afrättningarne urartat, anser jag böra i hufvudsak rösta för förslaget antagande. Men i afseende på redaktionen har jag — utom det att jag i allo förklarar mig i den siste talarens yttrande — äfven några andra smärre anmärkningar.

Jag tror nemligen, att förslaget nu är sålunda redigeradt, att det kunde tydas så, att, likasom otvetydigt man eger att förordna om hvilken som *ex officio* böra vara närvarande, Konungens Befallningshafvande, som skulle *tillkalla* enskilda personer, äfven skulle kunna *tvinga sådana* att bevista afrättningar. Detta anser jag vore en för stor makt lagd i en administrativ myndighets hand.

Det står nemligen så i förslaget: »vid afrättningen *skola* närvara fängelsets föreståndare — — — —, *samt andra personer*, hvilka Konungens Befallningshafvande *tillkallar*». Ordet *tillkalla* är visserligen ett mildt uttryck, men *skola* (närvara) är så mycket strängare. Jag ville därför hafva redaktionen så förändrad, att ingen kunde ifrågasätta att meningen vore att det utgjorde en medborgerlig pligt att finna sig vid en afrättning, äfven om man blifvit dertill af Konungens Befallningshafvande *kallad*. Jag anser det dock vara rätt att, icke blott vissa embetsmän *skola* komma dit utan att äfven *tillfälle beredes* för ett begränsadt antal ojäfvice personer att *kunna* vara vittnen till att afrättningen sker på behörigt sätt och skälen dertill äro väl utvecklade i Utskottets betänkande.

Af dessa skäl kan jag icke heller gå in på Grefve Horns förslag, om jag rätt uppfattade hans yttrande, att alla vittnena skulle *förordnas*,

Ändring af
2 kap. 2 §
Strafflagen.
(Forts.)

ty jag tror ej att sådana vittnen som böra vara fullkomligt ojäfvige, böra förordnas eller befallas att bevista afrättningen. Därföre skulle jag vilja förorda en redaktionsförändring af förslaget till ungefär följande lydelse: »Vid afrättningen skola närvara — — — magistratsledamot samt af — — — dervid förekommer. Konungens Befallningshafvande och den kommun, inom hvars område afrättningen sker, böra ock, hvardera, utse högst tolf personer, hvilka ega att förrättningen öfvervara. Den — — —»

Herr Ribbing, Sigurd: Jag har, efter de föregående talarne, begärt ordet icke för att ovillkorligen motsätta mig den återremiss, hvilken af flere blifvit yrkad: i en fråga af så stor vikt som den föreliggande kunna inga anmärkningar anses öfverflödiga eller icke värda att tagas i betraktande; men väl för att med anledning af dessa anmärkningar upplysa om, hvarföre Utskottet stält sitt förslag så, som skett.

De ärade talare, som förut haft ordet, hafva i synnerhet sysselsatt sig med frågan om hvad af stadganden beträffande verkställandet af dödsstraff, som lämpligen skulle tagas in i sjelfva lagparagrafen eller icke och i senare fallet lemnas åt Kongl. Maj:t att derom särskildt förordna. Vid behandlingen af denna fråga har Utskottet icke utan noggrant öfvervägande af hvad som kunde tala för intagande eller uteslutande af det ena eller andra, kommit till det resultat, som betänkandet innehåller. Det torde då tillåtas mig att gifva några skäl med afseende på hvad som mot redaktionen blifvit anmärkt.

Den förste ärade talaren ansåg i likhet med hvad en af motionärerne föreslagit, att hvarje närmare bestämmelse om hvilka som böra närvara vid en afrättning skulle lemnas åt en särskild af Konungen utfärdad förordning och icke intagas i lagen. Det är likväl att märka att, skall den förändring, som blifvit föreslagen och af Utskottet tillstyrkt, genomföras, så synes det vara en mycket viktig omständighet att, när man frångår den fulla offentligheten, som är föreskrifven i nu gällande lag, man ser till att i sjelfva lagen sådana stadganden inflyta, som betaga exekutionen hvarje spår eller hvarje misstanke af att vara hvad man skulle kalla ett hemligt affifvande och som skulle kunna gifva näring åt rykten om att exekutionen antingen icke skett eller ock icke skett på lagligt sätt och i laga form. Det är att väl märka att det i fråga om offentlighet finnes tre sätt eller tre gradationer i exekutionen af dödsstraff: den egentligen offentliga exekutionen, det hemliga affifvandet och, för det tredje, en sådan exekution, som, utan att ske inför hvilken publik som helst, dock kan sägas hafva försigtigt inför ett tillräckligt antal opartiska vittnen för att med full vissnet vara konstaterad. Utskottet, som enligt afgifna motioner tillstyrkt uppbörande af den hos oss hittills i lag föreskrifna offentliga, har emellertid ansett lika viktigt att undanröjda hvarje verklighet eller ens sken af det hemliga affifvandet, och förty, då Utskottet omfattat den tredje gradationen eller sättet, på efter mitt omdöme goda grunder ansett nödigt att i sjelfva lagen intoges bestämmelse om hvilka som egde att bevittna afrättningen, synnerligen då känt är ur både förlutna och närvarande tidens erfarenhet, att de mest orimliga rykten

utspridts och blifvit trodda angående dels att exekutioner inom fängelsemurarne alldeles icke skett och dels att de skett på annat än lagligt sätt. Detta är hufvudskalet, hvarför Utskottet ansett nödigt att i sjelfva lagparagrafen stadga äfven rättighet för kommuner att genom delegerade vara närvarande, på det att man icke måtte kunna säga, att de, som voro närvarande, voro blott embetsmän och sådana som voro i beroende ställning o. s. v. Jag tager mig därför friheten att ifrigt förorda icke blott att detta stadgande finnes, utan äfven att det också finnes i en lag, som af Konung och Riksdag gemensamt är godkänd och således icke på något sätt kan sägas vara stäld till Kongl. Maj:ts godfinnande. Icke därför att jag det minsta för sakens egen skull fruktar detta, utan därför, att man eljest möjligen skulle anse sig icke ega full säkerhet för att sjelfständiga och af den offentliga makten oberoende personer komme att vara närvarande. Intagandet häraf i lagen är för öfrigt fullt öfverensstämmande med hvad som nu deri finnes, nemligen, såsom redan blifvit nämndt, uttryckligen att exekutionen skall ske »offentligen».

Skall åter det sagda inflyta i lagen, har Utskottet ansett analogien fordra, att det å andra sidan också bestämdes i lagen, hvilka af den offentliga maktens organer, som borde vara närvarande, och äfven detta i öfverensstämmelse med den redaktion, som paragrafen nu har, ty i sitt nuvarande skick säger den icke blott att dödsstraff skall verkställas genom halshuggning, lemnande åt Kongl. Maj:t att närmare förordna om allt annat dervid, utan den innehåller äfven vissa detaljer nemligen de, som för sjelfva den lagliga exekutionen anses nödiga, hvarken flere eller färre. Hvad särskildt angår den annärkning som blifvit gjord mot Utskottets förslag att den prest, som beredt den dömde till döden, skulle vara närvarande, så lärer väl han redan hittills i de flesta fall, såvidt jag har mig bekant, i det yttersta varit vid fångens sida, med den tröst, som sjelfva hans personliga närvaro med skäl bör anses lemua; och hvad beträffar läkaren, så kan han för en olycks-händelse, som alltid ligger inom möjlighetens gräns, väl vara på sin plats, likasom äfven för vetenskapliga observationer, som man vet att läkare redan nu, efter erhållet tillstånd att vara närvarande, gjort.

Den siste ärade talaren har velat se en otydlighet i redaktionen beträffande de *andra* personer (förutom vissa uppräknade embetsmän), som Konungens Befallningshafvande skulle ega anmoda att vara närvarande, i det Konungens Befallningshafvande möjligen skulle kunna anses hafva rätt att *befalla* dessa andra personer att inställa sig. Jag får upprigtigt säga, att för mig förefalla icke ordalagen här tvetydiga, då jag icke vet, att Konungens Befallningshafvande i allmänhet har rätt att utdela befallningar om inställelse här eller der till andra personer än dem, han eger makt att förordna till det ena eller andra, således hans underordnade i deras tjenst. Utan detta stadgande får väl förstås så, att de infinna sig på anmodan, såvidt de icke hafva något deremot. Men om andra än jag anse en redaktionsförändring af denna punkt nödig, vill jag icke motsätta mig den.

Hvad dernäst beträffar den sista meningen af nu gällande lagparagraf: »skola flere undergå dödsstraff, då må det ej å endera verkställas i den andres närvaro», hvilken mening en annan ärad talare

*Ändring af
2 kap. 2 §
Strafflagen.
(Förta.)*

Ändring af
2 kap. 2 §
Strafflagen.
(Forts.)

förmenat att Utskottet skulle hafva *glömt*; så vågar jag motsäga denne talare så till vida, att Utskottet alldes icke glömt denna mening, men uteslutit densamma ur lagparagrafen därför, att Utskottet ansett det vara något, som kunde och borde genom särskild Kongl. förordning bestämmas. Hvad den stadgar är nemligen något, som icke angår sjelfva exekutionen och den tillbörliga kontrollen att den lagligen sker, utan rör det närmare sättet och omständigheterna, om hvilka allmänna lagen enligt Utskottets åsigt icke borde upptaga några detaljer. Härmed har jag då tagit mig friheten yttra mig om hvad som borde in eller icke borde in i lagparagrafen, och af hvad jag sagt framgår, att jag för min del icke från denna synpunkt kan finna en återremiss nödig.

Den andra frågan, som Herr von Geijer upptagit och som är af större betydelse för det hela, är den, huruvida ett godkännande af den föreslagna ändringen i dödsstraffets verkställande skulle kunna fördröja dess totala afskaffande. Herr von Geijer har, med åberopande af en ärad reservants yttrade farhåga i denna rätning, uttalat den öfvertygelse, att så skulle blifva händelsen, och förty afstyrkt bifall till Utskottets förslag. Jag skall icke ett ögonblick uppehålla mig vid frågan om dödsstraffet bör afskaffas eller kvarstå, utan blott hålla mig till den sak, som här är i fråga, och jag ber då att först få nämna, att en tysk författare, Holzendorff, som skrivit ett vidlyftigt arbete *mot* bibehållandet af dödsstraffet, likväl uttryckligen förklarat, att den, såsom han kallar den, intramurana exekutionen enligt hans åsigt utgör och deriöre af honom förordas såsom en afgjord förbättring så länge detta straff finnes, såvida å ena sidan derigenom ett af de förfärligaste skådespel för den råa massan är borttaget, och å andra sidan en välgerning sker mot delinqventen derigenom, att om, såsom att hoppas är, han kommit till besinning, han icke skall frestas att falla ur denna besinning hvarken genom bifallsrop eller dylikt af råa kamrater, eller genom en för honom främmande folkhop, som kan störa eller förvirra den mödosamt förvärfvade fattningen. På grund deraf förordar Holzendorff för sin del den intramurana afrättningen, oaktadt han är en afgjord motståndare till dödsstraffets bibehållande; och jag ber att för min del, såsom ett kraftigt skäl för den föreslagna ändringen, få åberopa just hvad jag nu anfört af denne tyske författare.

Jag vill i detta afseende göra en anmärkning i anledning af Herr von Geijers yrkande och den reservation, han åberopat. I denna reservation säges, att det är så sällan som dödsstraffet numera går i verkställighet och att det därför icke skulle vara skäl att nu vidtaga den föreslagna förändringen, helst den, enligt Herr von Geijers mening, skulle förlänga dödsstraffets tillvaro. Antag, att denna förändring i exekutionen verkligen skulle för någon tid fördröja dödsstraffets afskaffande — ett antagande, som jag icke godkänner, men jag vill ponera detta: — eger man på grund deraf rättighet att underlåta den ändring, som reservanten sjelf erkänt vara önskvärd, vore det ock fråga om aldrig så få exekutioner? Jag svarar derpå: man eger icke rätt att underlåta den. Ty hvad skulle detta innebära? Jo följande: jag önskar och anser mig hafva skäl att yrka på att dödsstraffet ju förr desto hellre afskaffas; ett medel härtil är, enligt min tro, att det

exsequeras på ett sätt, som är förderligt för den råa massan, genom det inflytande det på denna utöfvar, och hvilket sätt tillika innebär en grymhet mot delinquenten, såsom hinderligt för honom att i de sista ögonblicken af sitt lif ega religiös och sedlig fattning; ergo uppför jag massan med dess bildning och lidelser, uppoffrar delinquentens sista ro och lugn för att nå ett, låt vara enligt min uppfattning och på goda grunder, godt mål. Men hvad är detta annat än att med de klaraste ord säga, att jag företager en af mig sjelf såsom förkastlig erkänd åtgärd till förmån för ett godt ändamål. Om detta icke duger i smärre fall, lärer det ännu mindre duga i ett så viktigt som i fråga om de sista ögonblicken af en, låt vara, aldrig så brottslig medmänniskas lif, och med tanken på de verkningar, en afrätning har på den hop nyfikna, ur samhällets råaste lager, som är närvarande.

Sådana skäl kunna således efter min tanke icke rimligtvis införas mot förslaget. Skäl för detsamma har jag redan tagit mig friheten att nämna, och jag yrkar derför för min del bifall till Utskottets betänkande, då, såsom jag tillika nämnt, jag icke deri ser de felaktigheter i redaktionen, som af föregående talare blifvit framhållna.

Herr Adelsköld: Jag skulle visserligen för min del helst sett att frågan icke gäلت sättet för dödsstraffets tillämpning, utan dess fullständiga afskaffande, så att man för framtiden sluppe höra talas om de ohyggligheter, som passerade, då detta straff sista gången tillämpades; jag menar härmed icke sjelfva straffets tillämpning, ty detta var en laglig handling, som ingen har rätt att klandra, men det sätt, hvarpå en nyfiken, vidskeplig och rå folkhop uppförde sig vid tillfället, hvilket var en verklig skandal. Jag tror också att det icke vore någon så stor olägenhet om dödsstraffet afskaffades, ty om ovilkorligt lifstidsfängelse i stället tillämpades, på samma sätt som det tillgår i Finland, torde det fullt ersätta dödsstraffet. Då emellertid tankarne äro mycket delade om huruvida tiden är inne för dödsstraffets afskaffande, och jag medgifver att detta med fog kan betviflas, då man i tidningarne läser om de ohyggliga brott, antydande ett mycket lågt sedlighetsstånd, som nästan dagligen begås i olika delar af landet, och det sålunda ännu någon tid måste kvarstå i lagen, och det förslag, hvarom nu är fråga, är ett steg framåt för att minska dödsstraffets ryslighet så väl för brottslingen som allmänheten, önskar jag för min del all framgång åt detsamma. Men då det föreliggande förslaget enligt min tanke så till vida är ofullständigt, att deri icke upptages att, då flere skola undergå dödsstraff, det ej må å endera verkställas i den andres närvaro, förenar jag mig med Grefve Mörner i yrkande om återremiss.

På samma gång jag gör detta, ber jag få uttrycka den förhoppning att, om dödsstraffet vidare kommer att tillämpas, Kongl. Maj:t måtte bestämma ett annat sätt derför, än det hittills brukliga, hvilket kan ske genom antingen fallbila eller ännu bättre medelst ett elektriskt slag, som ögonblickligen dödar utan ringaste smärta.

*Ändring af
2 kap. 2 §
Strafflagen.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, dels afslag derå och dels punktens återförvisning; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, sedermera proposition på afslag å densamma, då svaren utföllo med många nej jemte ett eller annat ja, och slutligen proposition på punktens återförvisning, hvilken proposition besvarades med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf och sedan Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit bifall till punkten, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

»Den som vill, att andra punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 8 skall till Utskottet återförvisas, röstar

Ja,

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten;

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja 30.

Nej 44.

*Ändring i
18 kap. 16 §
Strafflagen.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 16 och 17 dennes bordlagda utlåtande N:o 9, i anledning af väckt motion om ändring i 18 kap. 16 § strafflagen.

Herr von Gegerfelt: Enligt hvad anteckningarne å detta betänkande utvisa har så väl jag som 6 eller 7 andra af Utskottets ledamöter anmält reservation mot detsamma; och jag ber att i korthet få redogöra för de skäl, på grund af hvilka jag afvikit från Utskottets mening.

När lagstiftningen år 1857 först införde det förut i vår lag okända stadgandet om skydd för djur, inskränktes detta skydd, såsom mig synes på goda skäl, till »egna eller andras kreatur»; och dermed uttalades, att skyddet endast afsåg sådana djur, som menniskan begagnar i sitt arbete eller som eljest äro i hennes tjänst, men icke utsträcktes till de i fria tillståndet varande djuren. Dessa s. k. hemdjur äro väl de, som företrädesvis äro utsatta för grym behandling, hvartill måste hänföras en af egennyttia föranledd öfveranstängning; och de äro

äfvén, såsom i allmänhet varande af en högre ordning, mest känsliga för misshandling. Vissa fall kunna inträffa, då djur i det fria tillståndet, äfvén de af högre ordning, äro utsatta för grymhet i behandlingen, men dessa fall äro ytterst sällsynta; och i alla händelser äro de lidanden, som menniskan kan tillskynda dessa djur, synnerligen ringa mot dem, som de enligt naturens ordning äro underkastade genom klimatiska förhållanden och genom misshandel af andra djur, som fått sig dem auvisade till sitt uppehälle. Redan af detta skäl synes mig ifrågaställda lagförändring icke vara behöflig och följaktligen böra afslås. Men det finnes äfvén ett annat skäl till afslag. Om än den nu gällande lagen icke så bestämdt uttrycker den begränsning af skyddet, som afsetts, så har den dock genom en 20-årig läfd vunnit denna begränsning. Jag fruktar, att om den af Utskottet föreslagna förändringen antoges, skulle detta stadgande komma att medföra mycken ovisshet i tillämpningen, så att skyddet finge en utsträckning nedåt, som icke vore med förändringen afsedd. Ät djur af lägre ordning kan och bör lagstiftningen desto mindre gifva skydd, som frågan, huruvida de, i saknad af utbildadt nervsystem, äro känsliga för smärta, torde vara temligen tvistig. På dessa skäl får jag yrka afslag å Utskottets förslag.

*Ändring i
18 kap. 16 §
Strafflagen.
(Forts.)*

Grefve Horn: De skäl till afslag, som den föregående talaren anført, biträder jag och har därför icke anledning att med många ord uppträda mot detta förslag. Jag ber endast att få påpeka några förhållanden, som visa förslaget oantaglighet. Här är det fråga om att visa uppenbar grymhet äfvén mot vilda djur. Under vissa förhållanden måste en sådan grymhet tillåtas. Jägaren kan t. ex. icke svara för, om det djur, som han träffat, får en smärtsam död. Och tänka vi på insektsamlaren. Hur går han till väga? Han pinar ihjel djuret på det sätt, att han uppträder det på en nål, der det kan lefva kanske ett par dagar. Detta är ock uppenbar grymhet, men en som är nödvändig. Detsamma kan sägas om många andra sätt att afdagataga både stora och små djur. Emellertid, om denna författning blefve lag, skulle den föranleda, eller åtminstone ofta kunna föranleda en kitslig åklagare att anställa kitsliga åtal; och jag får på dessa och de af Herr Gegerfelt anförda grunder yrka afslag å föreliggande betänkande.

Herr Ribbing, Sigurd: Då jag är ledamot af Utskottet och icke hör till reservanternes antal, torde det tillåtas mig att med några ord angifva de hufvudsakliga skäl, på grund af hvilka Utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till den i föreliggande ämne afgifna motionen. Jag ber då att först få anmärka, att för att bedöma denna fråga synes det mig vara af vigt att man gör sig reda för dels hvad grymhet betyder, dels för anledningarne hvarför man lagstiftat i detta ämne. Grymhet betyder, så vidt jag känner språket, icke att tillfoga en värrelse, således i förevarande fall ett djur, lidande i allmänhet, utan att, då menniskan använder djuren för de ändamål, hvartil hon har rätt att använda dem såsom medel, behandla dem på ett för dem plågsammare sätt, än det för detta ändamål är nödvändigt, eller ock att utan ändamål plåga dem. Gifva vi ordet grymhet en vidsträcktare bety-

Ändring i
18 kap. 16 §
Strafflagen.
(Forts.)

delse, komma vi till deras ståndpunkt, som t. ex. förkasta köttätandet och drifvas ända till förnekande i de allra ilesta fall af rätt till hvarje begagnande af djur såsom medel. Ty för att kunna äta kött, måste man slagta djur, och derigenom förorsakar man dem naturligtvis ett lidande, och hvarje användning af djur innebär för dem dock åtminstone ett tvång. Intetdera kan dock enligt vanligt språkbruk kallas för grymhet. På samma sätt vore det orätt att stämpla såsom grymhet, om jag skjuter ett vildbråd och det icke dör ögonblickligen; det lidande jag derigenom förorsakar det var ju icke afsigtligt. Grymhet kan således icke vara annat än ett för det afsedda ändamålets uppuående onödigt plågående af djuren. Hvad vidare och för det andra angår den nu gällande lagstiftningen i detta ämne, så vagar jag påstå, att den icke grundar sig på något slags förutsättning, att husdjuren hafva vissa rättigheter, som de vilda djuren skulle sakna — jag känner icke att något djur har några rättigheter — utan den grundar sig utan allt tvifvel derpå, att erfarenheten och historien visat, att grymhet i behandlingen af djur medför ett förlöande i den menliga känslan af medlidande och välvilja i allmänhet och således lätteligen leder till och utvecklar känslolöshet för och benägenhet till grymhet äfven mot likar. Det mest slående exempel på en sådan verkan lemna de i forntiden brukliga striderna på cirkus mellan vilda djur och lidömda fångar, sedan öfvergående till strider mellan människor inbördes. För att förekomma och förbjuda utöfvandet af handlingar, som äro demoraliserande för människan, men icke för att skydda oxars och hästars rättigheter, finnes lagen. Är nu förhållandet detta, så vågar jag påstå, att det är af ingen betydelse, antingen djuren hafva herrar eller icke. Om jag är grym mot ett lejon eller en varg, eller mot ett husdjur, är i afseende på den sinnesstämning, som finnes hos mig och som framkallas genom att ofta utöfva sådana handlingar, af alldeles enahanda verkan. Man har här sagt, att det framställda lagförslaget är onödigt; ty den gällande lagen vore tillfyllestgörande och uppfylde sitt ändamål; och en reservant har anfört exempel i detta afseende. Dessa exempel bevisa dock icke hvad de skulle bevisa; ty om en domstol dömer en person till straff för visad grymhet mot kreatur, därför att han låtit några sparfvar frysa i hjel, som han nyss förut fått, eller bryter benet af en fångad räl, är, påstår jag, denna dom icke enligt lagen, utan bredvid lagen. »Kreatur» betyder antingen skapad varelse i allmänhet, alla skapade varelser, således äfven människor, eller också betyder det husdjur, men alldeles icke vilda djur eller djur i allmänhet; de rättor, som finnas i mitt hus, kallar jag icke för mina kreatur. Man har talat om, att det nya lagförslaget skulle gifva anledning till kitsliga åtal, emedan det ej nog begränsade den handling, som vore straffbar. Jag tror dock, att äfven den nu gällande lagen lika lätt kan leda till kitsliga åtal, och att om den det icke gör, faran i detta hänseende vid den föreslagna ej är större. I den nu gällande är frågan om »uppenbar grymhet mot kreatur; i lagförslaget om »uppenbar grymhet» mot djur: uppenbar som uppenbar; kan detta ord tjena till begränsning i det förre fallet, kan det göra det äfven i det senare. Jag får på dessa skäl anhålla om bifall till Utskottets förslag.

*Ändring i
18 kap. 16 §
Strafflagen.
(Forts.)*

Herr Fröberg: Då jag icke kunnat biträda det slut, hvartill Utskottet i denna fråga kommit, utan deremot anmält reservation, anhåller jag att med några ord få angifva de skäl, hvarpå jag stöder min från Utskottets skiljaktiga åsigt. Jag kan icke finna en lagförändring i det föreslagna afscendet vara af behovvet påkallad, enär efter min uppfattning lagen redan lemna djur det skydd mot misshandel som rimligen kan ifrågasättas. Den bestraffar nemligen icke blott grymhet mot husdjur, utan äfven mot andra djur, så snart de blifvit af någon tillfångatagna eller erhållit egare. Så tillämpas åtminstone lagen i allmänhet. Det är möjligt, att en motsatt uppfattning någon gång gjort sig gällande; men det torde icke i och för sig berättiga till en lagförändring. Sådana fall åter, då någon skulle utöfva grymhet mot djur utan egare, utan att tillika tillfångataga dem, eller deraf sätta sig i besittning, torde hittills antingen alls icke eller högst sällan hafva förekommit, och med den stigande folkupplysningen torde man kunna hoppas, att sådant för framtiden ännu mindre skall komma i fråga. Det vore i min tanke alls icke omöjligt, att tillämpningen af den föreslagna lagförändringen kunde komma att gå vida längre än lagstiftaren afsett, och önskligt vore; och säkert är att många onödiga rättegångar och mycket trassel skulle uppstå, om förslaget blefve lag. Jag får således hemställa, det Kammaren ville afslå det föreliggande betänkandet.

Herr Adelsköld: I motsats till den siste ärade talaren anser jag, att den lag, som nu gäller, icke är så fullt tillräcklig, som han anser. Den lyder nemligen: »Visar någon i behandling af egna eller andras kreatur — —»; och således afser densamma endast bemtama djur eller möjligen sådana vilda djur, som blifvit fångade; djurtämjare skulle således vara underkastade straff efter detta lagrum. Men alla andra djur, som icke kunna sägas tillhöra någon, äro undantagna från allt skydd genom gällande lag. Det förslag, Herr Torpadie framställt, afser, att *alla* djur skulle ställas under skydd af lagen, så att misshandel så vidt möjligt är skulle förekommas. Då man nu vet huru rått djuren ofta behandlas, så anser jag, att det är hög tid, att en sådan mot djuren mildare lagstiftning gör sig gällande. Herr Ribbing har så fullkomligt uttalat mina åsikter i frågan, att jag inskränker mig till att med instämmande i hans yttrande tillstyrka bifall till Lag-Utskottets förslag. Jag skulle visserligen för att få meningen tydligare uttryckt vilja tillägga: ordet »onödig» framför grymhet — — —, men då ett yrkande härom icke kan anses nödvändigt och skulle föranleda återremiss, får jag vördsamt förorda bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande och dels afslag derå, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Stats-Utskottets den 17 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 19, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel; och

N:o 23, i anledning af väckt motion om beviljande af ett årligt anslag för utgifning af eu tidning, representerande regeringens åsichter och önskningsar.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets den 17 dennes bordlagda utlåtande N:o 10, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser i fråga om skyldigheten att hålla damlucka öppen.

Anmäldes och bordlades Bevillnings-Utskottets betänkanden:

N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om förberedande åtgärder för inrättande af s. k. landtbrefbäring;

N:o 2, i anledning af väckt motion om nedsättning i korsbandsportot till utlandet;

äfvensom Banko-Utskottets nedannämnda memorial och utlåtande:

N:o 3, angående afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar;

N:o 4, angående afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar;

N:o 5, i fråga om eftergift å en Riksbankens fordran.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.